DOMSTOLENS DOM (Sjette Afdeling)

17. december 1998 *

I sag C-244/97,

angående en anmodning, som Hof van Cassatie (Belgien) i medfør af EF-traktatens artikel 177 har indgivet til Domstolen for i den for nævnte ret verserende sag,

Rijksdienst voor Pensioenen

mod

Gerdina Lustig,

at opnå en præjudiciel afgørelse vedrørende fortolkningen af artikel 45 og 49 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7) og ved Rådets forordning (EF) nr. 3096/95 af 22. december 1995 (EFT L 335, s. 10),

har

* Processprog: nederlandsk.

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

sammensat af afdelingsformanden, P. J. G. Kapteyn, og dommerne G. Hirsch, G. F. Mancini, H. Ragnemalm og R. Schintgen (refererende dommer),

generaladvokat: N. Fennelly
justitssekretær: ekspeditionssekretær H. A. Rühl,

efter at der er indgivet skriftlige indlæg af:

— Rijksdienst voor Pensioenen ved fuldmægtig G. Perl

— den belgiske regering ved kommitteret J. Devadder, Ministeriet for Udenrigsanliggender, Udenrigshandel og Udviklingssamarbejde, som befuldmægtiget

— Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber ved de juridiske konsulenter P. J. Kuijper og P. Hillenkamp, som befuldmægtigede,

på grundlag af retsmøderapporten,

efter at der i retsmødet den 9. juli 1998 er afgivet mundtlige indlæg af Rijksdienst voor Pensionen ved konsulent J. C. A. De Clerck, af Det Forenede Kongeriges regering ved Assistant Treasury Solicitor J. E. Collins, som befuldmægtiget, bistået

af barrister S. Moore, samt af Kommissionen ved P. van Nuffel, Kommissionens Juridiske Tjeneste, som befuldmægtiget,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse den 17. september 1998,

afsagt følgende

Dom

1 Ved dom af 30. juni 1997, indgået til Domstolen den 4. juli 1997, har Hof van Cassatie i henhold til EF-traktatens artikel 177 stillet et præjudicielt spørgsmål om fortolkningen af artikel 45 og 49 i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983 (EFT L 230, s. 6, herefter »forordning nr. 1408/71«), som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 (EFT L 136, s. 7) og ved Rådets forordning (EF) nr. 3096/95 af 22. december 1995 (EFT L 335, s. 10).

2 Dette spørgsmål er blevet rejst under en tvist mellem den belgiske statsborger Gerdina Lustig og Rijksdienst voor Pensioenen (herefter »Rijksdienst«) vedrørende sidstnævntes afslag på ved anvendelsen af bestemmelserne om den garanterede mindstepension, der tildeles i henhold til belgisk lovgivning, at tage forsikringsperioder i betragtning, som Gerdina Lustig har tilbagelagt i Nederlandene, så længe hun endnu ikke havde ret til en pension i henhold til nederlandsk lovgivning.

De nationale bestemmelser

3 Den belgiske lov af 8. august 1980 om finansforslag for 1979-1980 (*Belgisch Staatsblad* af 15.8.1980, s. 9463, herefter »loven af 1980«) bestemmer følgende i artikel 152:

»Den pension, der skal betales for et fuldstændigt erhvervsforløb af pensionsordningen for lønmodtagere, kan ikke være lavere end et garanteret mindstebeløb på ... om året ...

Kongen fastsætter:

1) Hvad der skal forstås ved et fuldstændigt erhvervsforløb og de nærmere regler for, hvorledes dette skal godtgøres

...«

4 Loven om ændring af pensioner i den sociale sektor af 10. februar 1981 (*Belgisch Staatsblad* af 14.2.1981, s. 1697, herefter »loven af 1981«) bestemmer i artikel 33:

»For arbejdstagere, som godtgør at have tilbagelagt et erhvervsforløb som lønmodtager, der mindst er lig med to tredjedele af et fuldstændigt erhvervsforløb, kan den pension, der skal ydes af alders- og efterladtepensionsordningen for lønmodtagere, ikke være lavere end en brøk af de grundsatser, der er fastsat i artikel 152 i lov af 8. august 1980 om finansforslag for 1979-1980.

Denne brøk er lig med den, som er anvendt ved beregningen af den pension, der skal ydes af ordningen for lønmodtagere.

Kongen fastsætter:

1) Hvad der skal forstås ved to tredjedele af et fuldstændigt erhvervsforløb og de nærmere regler for, hvorledes dette skal godtgøres

...«

5 På tidspunktet for de faktiske omstændigheder i hovedsagen blev et fuldstændigt erhvervsforløb for kvinders vedkommende anset for at være 40 års erhvervsarbejde tilbagelagt i Belgien.

Fællesskabsbestemmelserne

6 Artikel 45, stk. 1, i forordning nr. 1408/71, som er indeholdt i kapitel 3, »Alderdom og Dødsfald (Pensioner)«, i forordningens afsnit III bestemmer følgende:

»Såfremt erhvervelse, bevarelse eller generhvervelse af ret til ydelser efter en medlemsstats lovgivning er betinget af, at der er tilbagelagt forsikrings- eller bopælsperioder, skal denne medlemsstats kompetente institution i fornødent omfang medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter enhver anden medlemsstats lovgivning, som om det drejede sig om perioder, der var tilbagelagt efter den for denne institution gældende lovgivning.«

7 Artikel 45 i forordning nr. 1408/71 er blevet ændret ved forordning nr. 1248/92, som trådte i kraft den 1. juni 1992, »for at opnå større klarhed i reglerne for medregning af forsikrings- eller bopælsperioder, som er tilbagelagt i to eller flere medlemsstater af arbejdstagere og selvstændige erhvervsdrivende og/eller efter en almindelig ordning og en særordning« (fjerde betragtning til forordning nr. 1248/92). Herefter lyder bestemmelsens stk. 1 således:

»Såfremt erhvervelse, bevarelse eller generhvervelse af ret til ydelser efter en ordning, som ikke er en særordning i den i stk. 2 eller 3 omhandlede forstand, i henhold til en medlemsstats lovgivning er betinget af, at der er tilbagelagt forsikrings- eller bopælsperioder, skal den kompetente institution i fornødent omfang medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter enhver anden medlemsstats lovgivning, uden hensyn til om de er tilbagelagt efter en almindelig ordning eller en særordning, og ligeledes uden hensyn til om de er tilbagelagt efter en ordning for arbejdstagere eller en ordning for selvstændige erhvervsdrivende. Med henblik herpå medregnes disse perioder, som om det drejede sig om perioder, der var tilbagelagt efter den for institutionen gældende lovgivning.«

8 Artikel 46 i forordning nr. 1408/71 fastsætter beregningsmetoden for de pågældende ydelser. Denne artikel er også blevet ændret ved forordning nr. 1248/92. Disse ændringer har dog ikke påvirket principperne for den nævnte beregningsmetode. Disse kan sammenfattes således:

— For det første foretager den kompetente institution beregningen af den såkaldte »selvstændige« ydelse i henhold til artikel 46, stk. 1, første afsnit [som er blevet til artikel 46, stk. 1, litra a) nr. i)], i forordning nr. 1408/71. Herved fastsætter den i henhold til sin egen lovgivning størrelsen af den ydelse, som arbejdstageren ville have ret til ifølge denne lovgivning, hvis kun de efter denne lovgivning tilbagelagte forsikrings- eller bopælsperioder blev taget i betragtning.

— Artikel 46, stk. 1, andet afsnit, første punktum [som er blevet til artikel 46, stk. 1, litra a), nr. ii)], i forordning nr. 1408/71 bestemmer, at den kompetente institution for det andet beregner prorataydelsens størrelse i henhold til denne artikels stk. 2. I denne forbindelse beregner den først i henhold til artikel 46,

stk. 2, litra a), i forordning nr. 1408/71 det såkaldte »teoretiske« beløb for den ydelse, som den pågældende ville kunne gøre krav på, hvis samtlige forsikringsperioder, der er tilbagelagt i de forskellige medlemsstater, var blevet tilbagelagt i den pågældende medlemsstat og efter den lovgivning, der gælder for den pågældende institution på det tidspunkt, da ydelsen skal fastsættes. Den kompetente institution beregner dernæst i henhold til artikel 46, stk. 2, litra b), i forordning nr. 1408/71 det faktiske beløb for ydelsen på grundlag af det teoretiske beløb efter forholdet mellem længden af de forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter den for institutionen gældende lovgivning forud for forsikringsbegivenhedens indtræden, og den samlede længde af de forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivningen i alle de berørte medlemsstater forud for forsikringsbegivenhedens indtræden.

— Endelig bestemmer artikel 46, stk. 1, andet afsnit, andet punktum (som er blevet til artikel 46, stk. 3, første afsnit), i forordning nr. 1408/71, at den institution, som foretager fastsættelsen, skal sammenligne den selvstændige ydelse og prorataydelsen og lægge det ydelsesbeløb til grund, som er det højeste.

9 Artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 er affattet således:

»Såfremt den pågældende på et bestemt tidspunkt ikke opfylder de foreskrevne betingelser for at kunne få ydelser efter samtlige de medlemsstaters lovgivninger, hvoraf han har været omfattet, i givet fald under iagttagelse af bestemmelserne i artikel 45, men alene opfylder de omhandlede betingelser i en eller flere af disse lovgivninger, gælder følgende regler:

a) hver af de kompetente institutioner, der anvender en lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, beregner ydelsens størrelse efter bestemmelserne i artikel 46

b) dog således, at:

i) dersom den pågældende opfylder betingelserne i mindst to medlemsstaters lovgivning, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter en lovgivning, hvis betingelser ikke er opfyldt, tages disse perioder ikke i betragtning ved anvendelse af bestemmelserne i artikel 46, stk. 2

ii) dersom den pågældende alene opfylder betingelserne i en medlemsstats lovgivning, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter en lovgivning, hvis betingelser ikke er opfyldt, beregnes ydelsens størrelse alene efter bestemmelserne i den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, og alene under hensyntagen til de perioder, der er tilbagelagt efter denne lovgivning.«

10 Den nævnte bestemmelse er første gang blevet ændret ved forordning nr. 1248/92, som i første punktum har indsat en henvisning til artikel 40, stk. 3, i forordning nr. 1408/71 og har indsat et andet afsnit for at gøre et muligt at anvende den i de tilfælde, der er omhandlet i samme forordnings artikel 44, stk. 2, andet punktum (24. betragtning til forordning nr. 1248/92). Disse ændringer har ingen betydning for den foreliggende sag.

11 Artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 er blevet ændret anden gang ved forordning nr. 3096/95 for at gøre det muligt i de under litra b), nr. i) og ii), nævnte tilfælde at modregne perioder tilbagelagt efter lovgivninger, hvis betingelser for åbning af rettigheder ikke er opfyldt, når dette vil føre til, at den pågældende får en højere ydelse (femte betragtning til forordning nr. 3096/75). Efter disse ændringer,

som i henhold til artikel 3, stk. 2, i forordning nr. 3096/95 er trådt i kraft, for så vidt angår ydelser ved alderdom og dødsfald, den 1. juni 1992, er artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 affattet således:

»Såfremt den pågældende på et bestemt tidspunkt ikke opfylder de foreskrevne betingelser for at kunne få tilkendt ydelser efter samtlige de medlemsstaters lovgivning, som han har været omfattet af, i givet fald under iagttagelse af artikel 45 og/eller artikel 40, stk. 3, men alene opfylder de omhandlede betingelser i en eller flere af disse lovgivninger, gælder følgende regler:

a) Hver af de kompetente institutioner, der anvender en lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, beregner ydelsens størrelse efter artikel 46

b) dog således, at:

i) hvis den pågældende opfylder betingelserne i mindst to medlemsstaters lovgivning, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter en lovgivning, hvis betingelser ikke er opfyldt, tages disse perioder ikke i betragtning ved anvendelsen af artikel 46, stk. 2, medmindre medregning af disse perioder gør det muligt at fastsætte en større ydelse

ii) hvis den pågældende alene opfylder betingelserne i én medlemsstats lovgivning, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivninger, hvis betingelser ikke er opfyldt, beregnes ydelsens størrelse, jf. artikel 46, stk. 1, litra a), nr. i), alene efter bestemmelserne i den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, og alene under hensyntagen til de perioder, der er tilbagelagt efter denne lovgivning, medmindre medregning af de perioder, der er tilbagelagt efter de lovgivninger, hvis betingelser ikke er opfyldt, gør det muligt at fastsætte en større ydelse efter artikel 46, stk. 1, litra a), nr. ii).

Bestemmelserne i dette stykke finder tilsvarende anvendelse, når den pågældende udtrykkeligt har anmodet om, at fastsættelsen af ydelserne ved alderdom stilles i bero i overensstemmelse med artikel 44, stk. 2, andet punktum.«

Tvisten i hovedsagen

12 Den 20. januar 1988 indgav Gerdina Lustig, der er født den 15. januar 1929, da hendes 60 års fødselsdag nærmede sig, en ansøgning til Rijksdienst om belgisk pension fra den 1. februar 1989.

13 Ved afgørelse af 2. juni 1988 tildelte Rijksdienst hende med virkning fra den 1. februar 1989 en pension på 106 836 BEF. Det således tildelte beløb svarede til et erhvervsforløb på 19 år tilbagelagt i Belgien mellem 1970 og 1988 (19/40).

14 Den 13. april 1993 indgav Gerdina Lustig, som havde arbejdet i Nederlandene mellem 1946 og 1968, en ansøgning om pension fra sin 60 års fødselsdag i henhold til Algemene Ouderdomswet (den nederlandske lov om almindelig alderdomsforsikring). Den kompetente nederlandske institution, Sociale Verzekeringsbank, tildelte hende den ansøgte pension med virkning fra den 1. januar 1994.

15 Efter at den nederlandske pension var blevet tildelt, omberegnede Rijksdienst i henhold til artikel 46, stk. 2, i forordning nr. 1408/71 den belgiske pension, som Gerdina Lustig oppebar, og tildelte hende ved afgørelse af 23. december 1993 fra den 1. januar 1994 en pension på 142 046 BEF.

16 Det fremgår af sagen, at Rijksdienst ved fastsættelsen af det beløb, der således blev udbetalt fra den 1. januar 1994, anvendte bestemmelserne om det garanterede mindstebeløb for pensioner i love af 1980 og 1981. For perioden fra den 1. februar 1989, den dato, fra hvilken Gerdina Lustig i en alder af 60 år havde ret til en belgisk pension, til den 1. januar 1994, den dato, fra hvilken hun som 65-årig havde ret til en nederlandsk pension, nægtede Rijksdienst derimod at anvende disse bestemmelser på Gerdina Lustig med den begrundelse, at det erhvervsforløb, som hun havde tilbagelagt i Nederlandene, først kunne tages i betragtning fra det tidspunkt, hvor hendes ret til pension i Nederlandene faktisk opstod, dvs. den 1. januar 1994.

17 Ved stævning af 2. februar 1994 anlagde Gerdina Lustig sag til prøvelse af Rijksdienst's afgørelse af 23. december 1993 ved Arbeidsrechtbank, Antwerpen, og gjorde gældende, at der også skulle have været tildelt hende en pension baseret på det lovbestemte mindstebeløb for perioden 1. februar 1989 til 1. januar 1994.

18 Ved dom af 15. december 1994 annullerede Arbeidsrechtbank, Antwerpen, den anfægtede afgørelse, for så vidt som den fastsatte den 1. januar 1994 som pensionens begyndelsesdato, og fastslog, at Lustig fra den 1. januar 1989 havde ret til en pension forhøjet til det lovbestemte mindstebeløb.

19 Ved dom af 17. april 1996 stadfæstede Arbeidshof, Antwerpen, efter at Rijksdienst havde iværksat anke, førsteinstansens dom med en anden begrundelse og fastslog, at Rijksdienst i henhold til artikel 45, stk. 1, og artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 skulle have anerkendt, at Gerdina Lustig havde ret til det garanterede mindstebeløb fra den 1. februar 1989, og ved beregningen af det mindste erhvervsforløb, der var blevet tilbagelagt som lønmodtager, og som krævedes for at erhverve denne ret, skulle have taget det i Nederlandene tilbagelagte erhvervsforløb i betragtning, men således, at den ved den (forholdsmæssige) beregning af det beløb, der skulle tildeles, kun tog hensyn til det erhvervsforløb, der var tilbagelagt i Belgien, nemlig 19/40.

20 Til støtte for sin kassationsanke af Arbeidshof, Antwerpen's dom gjorde Rijksdienst bl.a. gældende, at artikel 45 i forordning nr. 1408/71 mere generelt behandler spørgsmålet om hensyntagen til forsikringsperioder, mens forordningens artikel 49 under hensyntagen til den førnævnte bestemmelse vedrører mere specielle situationer, da den indeholder bestemmelser om beregningen af ydelser, når den pågældende ikke samtidig opfylder de betingelser, der stilles af alle de lovgivninger, i henhold til hvilke der er tilbagelagt forsikrings- eller bopælsperioder. Under henvisning til, at Gerdina Lustig, der var fyldt 60 år den 1. februar 1989, i Belgien kunne gøre krav på en pension, der var beregnet på grundlag af flere års erhvervsarbejde, uden at det var nødvendigt at lægge forsikrings- eller bopælsperioder til grund, der var tilbagelagt i Nederlandene, hvor hun ikke opfyldte aldersbetingelsen for at have ret til ydelser, konkluderede Rijksdienst, at den specielle bestemmelse i artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 fandt anvendelse på det foreliggende tilfælde, og ikke artikel 45, stk. 1, således at størrelsen af den ydelse, der skulle udbetales, alene skulle beregnes i henhold til belgisk lovgivnings bestemmelser og alene under hensyntagen til de perioder, der var tilbagelagt i henhold til denne lovgivning.

21 Da Hof van Cassatie var af den opfattelse, at det anbringende, som Rijksdienst således havde påberåbt sig med hensyn til artikel 45, stk. 1, rejste et spørgsmål om fortolkningen af artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), besluttede den at stille Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning (EØF) nr. 1408/71, sammenholdt med samme forordnings artikel 45, fortolkes således, at den pålægger de kompetente nationale myndigheder, såfremt den pågældende opfylder betingelserne i én lovgivning for at have ret til en, om end begrænset, pension, uden at det er nødvendigt at medregne forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter en anden lovgivning, hvis betingelser for at erhverve ret til pension ikke er opfyldt, alligevel at tage de perioder i betragtning, der er tilbagelagt efter sidstnævnte lovgivning, når der herved kan tildeles en højere pension indtil det tidspunkt, hvor de nødvendige betingelser i henhold til den sidstnævnte lovgivning også er opfyldt?«

Det stillede spørgsmål

22 Med henblik på besvarelsen af dette spørgsmål bemærkes for det første, at artikel 45 i forordning nr. 1408/71 udelukkende foreskriver, at der skal tages hensyn til forsikrings- eller bopælsperioder tilbagelagt efter andre medlemsstaters lovgivning, for så vidt angår erhvervelse, bevarelse eller generhvervelse af ret til alderdomsydelser, mens tvisten i hovedsagen udelukkende angår fastsættelsen af størrelsen af et sådant ydelsesbeløb (jf. i denne retning dom af 9.12.1993, forenede sager C-45/92 og C-46/92, Lepore og Scamuffa, Sml. I, s. 6497, præmis 13).

23 Dernæst bemærkes, at EF-traktatens artikel 51 bestemmer, at der skal ske sammenlægning af alle tidsrum, der i de forskellige nationale lovgivninger tages i betragtning, ikke blot med henblik på at indrømme og opretholde retten til ydelser, men også på beregning af disse.

24 Med hensyn til beregningen af alderdomsydelser er dette princip bl.a. kommet til udtryk i artikel 46 i forordning nr. 1408/71.

25 Denne artikel bestemmer nemlig med hensyn til ydelsernes fastsættelse, at den kompetente institution ved ydelsernes fastsættelse skal beregne det faktiske beløb efter forholdet mellem længden af de forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter den for institutionen gældende lovgivning, og den samlede længde af de forsikringsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivningen i alle de berørte medlemsstater (dom af 22.11.1995, sag C-443/93, Vougioukas, Sml. I, s. 4033, præmis 15).

26 Artikel 49, stk. 1, i forordning nr. 1408/71 fastsætter beregningsmetoden for ydelserne, bl.a. når den pågældende på et givet tidspunkt ikke samtidig opfylder de betingelser, der stilles i samtlige de lovgivninger, efter hvilke han har tilbagelagt forsikrings- eller bopælsperioder.

27 Artikel 49, stk. 1, litra a), i forordning nr. 1408/71 fastsætter det princip, at hver af de kompetente institutioner, der anvender en lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, beregner ydelsens størrelse i overensstemmelse med artikel 46.

28 Artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), vedrører den særlige situation for en person, der har været omfattet af flere medlemsstaters lovgivning, men som på et givet tidspunkt opfylder betingelserne i én af disse, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter lovgivninger, hvis betingelser ikke er opfyldt. Dette er den situation, som en person som Gerdina Lustig befinder sig i, når hun er fyldt 60 år og har opnået en belgisk pension alene i henhold til belgisk lovgivning, men endnu ikke opfylder betingelserne for at opnå en ydelse i henhold til nederlandsk lovgivning.

29 I det foreliggende tilfælde skal det derfor afgøres, om størrelsen af den ydelse, der skal udbetales i henhold til den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, til en person, der befinder sig i en sådan situation, alene skal beregnes i henhold til bestemmelserne i denne lovgivning, og alene under hensyntagen til de perioder, der er tilbagelagt i henhold til denne, selv i det tilfælde, at medregning af perioder tilbagelagt i henhold til de lovgivninger, hvis betingelser ikke er opfyldt, ville give den pågældende ret til en højere ydelse.

30 Det bemærkes, at ifølge fast retspraksis skal alle bestemmelser i forordning nr. 1408/71 fortolkes i lyset af formålet med traktatens artikel 51, som er, navnlig ved sammenlægning af forsikrings-bopæls- eller beskæftigelsesperioder, at bidrage til at gennemføre arbejdskraftens frie bevægelighed (jf. i denne retning dom af 9.8.1994, sag C-406/93, Reichling, Sml. I, s. 4061, præmis 21, og domme af 26.10.1995, sag C-481/93, Moscato, Sml. I, s. 3525, præmis 27, og sag C-482/93, Klaus, Sml. I, s. 3551, præmis 21).

31 Dette formål indebærer, at vandrende arbejdstagere ikke må miste retten til sociale sikringsydelser eller tåle en nedsættelse af størrelsen af disse, fordi de har udnyttet den ret til fri bevægelighed, som tilkommer dem i henhold til traktaten (Reichling-dommen, a.st., præmis 24), og at navnlig bestemmelsen om sammenlægning af forsikrings-, bopæls- eller beskæftigelsesperioder har til formål at sikre, at udøvelsen af den traktatfæstede ret til fri bevægelighed ikke bevirker, at en arbejdstager mister de sociale fordele, som han ville have haft krav på, hvis han havde tilbragt hele sit erhvervsaktive liv i en enkelt medlemsstat (Moscato-dommen, a.st., præmis 28).

32 Det er imidlertid ubestridt, at en person, der befinder sig i Gerdina Lustig's situation, fra tresårsalderen ville have haft ret til en højere alderdomsydelse, hvis hun havde tilbagelagt hele sit erhvervsforløb i den medlemsstat og efter lovgivningen i den medlemsstat, hvis betingelser hun først opfyldte.

33 Det bemærkes ligeledes, at det følger af fast retspraksis, at såfremt lovgivningen i den pågældende medlemsstat viser sig at være mindre fordelagtig for arbejdstageren end Fællesskabets ordning, således som den fremgår af artikel 46 i forordning nr. 1408/71, skal bestemmelserne i denne artikel anvendes i deres helhed (jf. bl.a. dom af 11.6.1992, forenede sager C-90/91 og C-91/91, Di Crescenzo og Casagrande, Sml. I, s. 3851, præmis 16).

34 Det følger heraf, at artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71, fortolket i lyset af traktatens artikel 51, kræver, at de perioder, der er tilbagelagt efter medlemsstaters lovgivninger, hvis betingelser ikke er opfyldt, medregnes ved beregningen i henhold til forordningens artikel 46 af alderdomsydelser, når denne medregning viser sig at være mere fordelagtig for den pågældende end anvendelse alene af den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, og medregning alene af de perioder, der er tilbagelagt i henhold til denne lovgivning

35 Da denne fortolkning af artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 følger direkte af traktatens artikel 51, kan den ændring, der er foretaget af denne bestemmelse ved forordning nr. 3096/95, kun tillægges betydning som en tydeliggørelse.

36 I modsætning til hvad Det Forenede Kongeriges regering har gjort gældende under den mundtlige forhandling, berøres denne slutning ikke af dommen af 7. juli 1994 (sag C-146/93, McLachlan, Sml. I, s. 3229).

37 Ganske vist har Domstolen i nævnte doms præmis 29 fastslået, at det i henhold til artikel 49 i forordning nr. 1408/71 ved beregningen af pensionens beløb er udelukket efter den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, at tage hensyn til perioder, der er tilbagelagt i henhold til en anden medlemsstats lovgivning.

38 Denne konstatering skal imidlertid forstås på baggrund af den særlige sammenhæng i den sag, som gav anledning til McLachlan-dommen. Som generaladvokaten med rette har anført i punkt 16 i forslaget til afgørelse, krævede sagsøgeren i hovedsagen i McLachlan-sagen ikke blot anvendelse af reglerne om sammenlægning og forholdsmæssig beregning i artikel 46 i forordning nr. 1408/71, men betaling i henhold til den medlemsstats lovgivning, hvis betingelser han opfyldte, af en pension af en størrelse, som var baseret på perioder tilbagelagt i henhold til den medlemsstats lovgivning, hvis betingelser han endnu ikke opfyldte, fordi han ville have haft ret til en sådan pension, hvis han havde tilbagelagt hele sit erhvervsforløb i henhold til førstnævnte lovgivning.

39 Ved på denne baggrund at udelukke, at der ved beregningen af den pension, der skal betales i henhold til den lovgivning, hvis betingelser var opfyldt, tages perioder i betragtning, som er tilbagelagt efter den lovgivning, hvis betingelser endnu ikke var opfyldt, har Domstolen blot villet sikre, at hver medlemsstat i overensstemmelse med ordningen i forordning nr. 1408/71, der har ladet selvstændige ordninger bestå, som hjemler bestemte krav mod bestemte institutioner, over for hvilke den ydelsesberettigede har direkte rettigheder, opfylder de krav, der er opstået ved tilbagelæggelse af forsikringsperioder i henhold til dens lovgivning (McLachlan-dommen, præmis 29, 30 og 37).

40 I den sag, som er genstand for nærværende præjudicielle forelæggelse, går den pågældendes krav derimod ud på, at de perioder, som er tilbagelagt efter den lovgivning, hvis betingelser endnu ikke var opfyldt, alene medregnes med henblik på anvendelsen af de belgiske bestemmelser om det garanterede mindstebeløb, og ikke ved den egentlige beregning, afhængigt af de i de to medlemsstater tilbagelagte perioders samlede varighed og i forhold til de perioder, der er tilbagelagt efter den belgiske lovgivning, af størrelsen af den pension, som hun har ret til i henhold til denne, i henhold til de nævnte bestemmelser om det garanterede mindstebeløb. I modsætning til McLachlan kræver Gerdina Lustig altså ikke, at selve størrelsen af den pension, som hun har ret til i henhold til den lovgivning, hvis betingelser er opfyldt, beregnes således, at man medregner perioder tilbagelagt i henhold til den medlemsstats lovgivning, hvis betingelser endnu ikke er opfyldt, som om de var tilbagelagt efter førstnævnte stats lovgivning.

41 På baggrund af det ovenfor anførte skal det stillede spørgsmål besvares med, at artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71 samt artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning nr. 1408/71, som ændret ved forordning nr. 1248/92 og ved forordning nr. 3096/95, skal fortolkes således, at de pålægger den kompetente institution, hvis den pågældende alene opfylder betingelserne i én medlemsstats lovgiv-

ning for udbetaling af en, selv begrænset, alderdomsydelse, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter en anden lovgivning, hvis betingelser ikke er opfyldt, ikke desto mindre i henhold til samme forordnings artikel 46 at medregne de perioder, der er tilbagelagt efter sidstnævnte lovgivning, når der som følge heraf kan tildeles den pågældende en højere alderdomsydelse indtil det tidspunkt, hvor dennes betingelser ligeledes er opfyldt.

Sagens omkostninger

42 De udgifter, der er afholdt af den belgiske regering og Det Forenede Kongeriges regering samt af Kommissionen, som har afgivet indlæg for Domstolen, kan ikke erstattes. Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den nationale ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger.

På grundlag af disse præmisser

kender

DOMSTOLEN (Sjette Afdeling)

vedrørende det spørgsmål, der er forelagt af Hof van Cassatie (Belgien) ved dom af 30. juni 1997, for ret:

Artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i Rådets forordning (EØF) nr. 1408/71 af 14. juni 1971 om anvendelse af de sociale sikringsordninger på arbejdstagere, selvstændige erhvervsdrivende og deres familiemedlemmer, der flytter inden for

Fællesskabet, som ændret og ajourført ved Rådets forordning (EØF) nr. 2001/83 af 2. juni 1983, samt artikel 49, stk. 1, litra b), nr. ii), i forordning (EØF) nr. 1408/71 i den version, der fremgår af forordning nr. 2001/83, som ændret ved Rådets forordning (EØF) nr. 1248/92 af 30. april 1992 og ved Rådets forordning (EF) nr. 3096/95 af 22. december 1995, skal fortolkes således, at de pålægger den kompetente institution, hvis den pågældende alene opfylder betingelserne i én medlemsstats lovgivning for udbetaling af en, selv begrænset, alderdomsydelse, uden at det er nødvendigt at medregne forsikrings- eller bopælsperioder, der er tilbagelagt efter en anden lovgivning, hvis betingelser ikke er opfyldt, ikke desto mindre i henhold til samme forordnings artikel 46 at medregne de perioder, der er tilbagelagt efter sidstnævnte lovgivning, når der som følge heraf kan tildeles den pågældende en højere alderdomsydelse indtil det tidspunkt, hvor dennes betingelser ligeledes er opfyldt.

Kapteyn Hirsch Mancini

Ragnemalm Schintgen

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 17. december 1998.

R. Grass P. J. G. Kapteyn

Justitssekretær Formand for Sjette Afdeling